

Spremljevalni program:

sreda, 16. april 2025, ob 17. uri

Vodstvo po razstavi s kustosinjo in umetnico

Kolofon razstave:

Dalea Kovačec: Zakaj še vedno slišim, ko si zakrijem oči?

2. 4. – 18. 5. 2025

Galerija Ivana Groharja

Loški muzej Škofja Loka

Zanj: Saša Nabergoj

Kustosinja: Anabel Černohorski

Oblikovanje: Žan Kobal

Jezikovni pregled: Ana Kodelja

Prevod: Mateja Žuraj

Tehnična ekipa: Vida Grah, Boris Krajnc, Gregor Bečan, Aljaž Habjan

Skrbnica galerije: Katarina Čirič

Zahvale: Anja Kužnik, Bojan Stefanović, Aicha Meštrović Boughazi,

Marko Damiš, Vrtec Škofja Loka, Zavod O, zavod škofjeloške mladine, Zbor nenehne

DALEA KOVAČEC

Galerija Ivana Groharja
Ivan Grohar Gallery

Zakaj še vedno slišim,
ko si zakrijem oči?

Why Can I Still Hear
When I Cover My Eyes?

2. 4. – 18. 5. 2025

Kuratorica / Curator: Anabel Černohorski
Prost vstop / Entrance free

Intermedijska umetnica Dalea Kovačec v svojem opusu pogosto raziskuje spomin in z njim povezane procese tako na osebni kot družbeni ravni. Razstava *Zakaj še vedno slišim, ko si zakrijem oči?* povezuje dve prostorski postavitvi, *Refren konfliktov* (2023–2025) v prvem prostoru in *Reminiscence zavetja II* (2019–2025) v drugem. Prva instalacija obiskovalcem omogoča sodelovanje v posebni različici karaok in njihovo pozornost usmerja na vprašanje medosebnih prepirov. Druga pa s preoblikovanjem prostora s pomočjo povečanih stolov in rjuh, ki so jih porisali otroci, skuša obuditi spomin na otroštvo. Umetnica z vsako novo predstavitvijo projektov predvideva vključevanje lokalne skupnosti vanje. Igriv naslov razstave nas postavlja v otroško perspektivo, hkrati pa poudarja zvočno plat obeh postavitev.

Umetniška praksa Dalee Kovačec se osredotoča predvsem na skupne človeške izkušnje. Pogosto se ukvarja z avtobiografskimi spomini in procesi pomnjenja, oblikovanja osebne identitete ter različnimi dejavniki, ki vplivajo na posameznika tako v otroštvu kot v odrasli dobi. Umetnica si z deli ne prizadeva zgolj predstaviti idej, temveč želi spodbuditi razmislek in vzbuditi čustva. Zato je za njeno prakso ključna participacija obiskovalcev, ki jo spodbuja z različnimi strategijami in pristopi. Končni učinek umetniškega dela je torej odvisen tudi od posameznikove pripravljenosti za sodelovanje, kot na primer pri petju karaok na pričujoči razstavi.

Interaktivna performativna instalacija *Refren konfliktov* zaznamuje prostor ob vstopu v galerijo z močno vizualno in zvočno prisotnostjo. Mehanizem disco krogle ustvarja dinamične svetlobne učinke, medtem ko iz zvočnikov odmevajo melodije znanih otroških pesmi. V prostoru sta dva mikrofona in televizijski ekran, ki prikazuje besedila pesmi – a ta vsebinsko ne sodijo v sicer lahkoten ambient. Vrstice so namreč sestavljene iz besednih zvez, značilnih za prepire in običajno izrečenih v afektu.

S premestitvami – besed, vsebin, predmetov in

situacij – iz pričakovanega v nepričakovan kontekst Dalea Kovačec na več ravneh pretrese naše naučeno predvidevanje in ustvarja pogoje za kognitivno disonanco. Avtorica gradi na združevanju navidezno nezdružljivega. Tudi podobe, na katerih se izpisujejo besedila, so v neskladju z bleščeče okrašeno scenografijo. Gre za kolaže iz fotografij domačih interjerjev s pridihom nostalgije, kar v delo vnaša časovno razsežnost preteklosti. Prav tako avtorica na glavo obrne razmerje med javnim in zasebnim. Medosebni konflikt, običajno odvijajoč se za zaprtimi vrati, prenese v javni prostor poustvarjenega ambienta nočnega kluba in navsezadnje galerije. Umetničino delo osvetljuje vprašanje podedovanih vzorcev vedenja.

Delo *Reminiscence zavetja II* bolj izrecno obravnava spomin na prostore iz otroštva. Instalacija zavzema del prvega in celoten drugi prostor razstavišča. Povečani stoli, bele rjuhe in zvok ustvarjajo poseben, proporcionalno izkrivljen prostor, podoben otroškemu šotoru, v katerega lahko vstopimo sezuti.

Umetnica je pri povečavi uporabila razmerje med povprečno velikostjo štiriletnika in stolom ter ga prenesla na povprečno velikost odrasle osebe. Mehka tla, sestavljena iz povečanih podlog, podobnih tistim v otroških igralnicah, se barvno ujemajo z risbicami predšolskih otrok na rjuhah. Velikanske blazine, prav tako prekrte z otroškimi risbami, še dodatno stopnjujejo občutek vstopanja v drugo realnost. Umetniško delo vzpostavlja dialog med intimnimi prostori otroštva in percepcijo odraslih.

Instalacija se prilagaja prostoru in se z vsako ponovitvijo dopolnjuje. V sodelovanju z lokalnimi vrtci nastajajo nove rjuhe z otroškimi risbami, ki nato postanejo del postavitve. Likovnim prispevkom ljubljanskih in mariborskih otrok se tokrat pridružujejo še škofjeloški.¹ Vrtčevski otroci, ki sodelujejo na delavnicah, sodijo v starostno skupino, pri kateri vdor zunanjih vplivov na likovno izražanje še ni tako očiten.

Povedano drugače, posnemanje realističnega sloga in prilagajanje ustaljenim vzorcem upodabljanja predmetov v risbi praviloma pri otrocih do četrtega ali petega leta starosti še nista tako izrazita.

Ideja za delo izhaja iz intimnih kotičkov in zavetij, ki si jih otroci pogosto ustvarijo denimo pod mizami ali odejami. Spomin na te prostore avtorica poskuša evocirati tudi pri odraslih, predvsem s povečavo posameznih elementov v instalaciji. V poustvarjen prostor otroškega zavetja umetnica umešča še moteč, nerazumljiv zvok, ki dovolj očitno aludira na prepir, kar delo tematsko povezuje z *Refrenom konfliktov*. Vendar v nasprotju s prvim delom, kjer so fraze jasno izražene, v drugi instalaciji teh ne razločimo. Umetnica tako ustvarja napetost in poudarja prepad med otroškim in odraslim svetom. Na eni strani nerazumljivi zvoki prepira označujejo svet odraslih, ki je otroku pojmovno nedosegljiv, na drugi strani pa so abstrahirane risbe otrok odraslim pomensko nedostopne.

Razstava na izviren način povezuje svet otroštva in odraslosti ter odpira vprašanja privzgojenih vzorcev. Z interaktivnim delom *Refren konfliktov* umetnica spodbuja razmislek o načinih, na katere se prepiramo, in izpostavlja absurdnost nekaterih ponavljajočih se oblik vedenja, v katerih se lahko prepoznamo. S postavitvijo teme konflikta v galerijski prostor skuša prispevati tudi k njegovi detabuizaciji. Gre za nekaj vsakdanjega in sestavni del bližnjih odnosov. Zdi se, da javni prostor v veliki meri zasedajo podobe nenehno srečnih in nasmejanih ljudi, če pomislimo le na objave na družbenih omrežjih in plastične prikaze odnosov, ki jih producira oglaševalska industrija, medtem ko so ti v resnici veliko bolj kompleksni.

Dalea Kovačec z razstavo *Zakaj še vedno slišim, ko si zakrijem oči?* na igriv način prikaže eno od manj vidnih plati vsakega bližnjega odnosa. Umetnica poudarja, da konflikti sami po sebi niso nekaj negativnega, temveč oblika izražanja posameznikovih čustev ali potreb.

Za zdrav odnos ni problematično, da obstajajo, pač pa je pomembno, da se z njimi ustrezno soočimo. Umetnost že dolgo ni zgolj estetski izraz, temveč lahko deluje tudi kot zrcalo, ki nam pomaga ozavestiti to, kar sicer že vemo. Umetniška dela tako odpirajo prostor za refleksijo, vendar pa je na koncu odvisno od nas samih, kaj z novimi spoznanji storimo.

Dalea Kovačec (1993, Ptuj) je intermedijska umetnica, ki raziskuje odnose med spominom in medijem v različnih družbenih kontekstih. Študirala je slikarstvo na Akademiji za likovno umetnost in oblikovanje v Ljubljani, kjer je diplomirala z delom *Prikrojeni spomin* (2016). Med dodiplomskim študijem se je udeležila študijske izmenjave na poljski Akademiji za likovno umetnost v Varšavi (2015/2016). Leta 2018 je prejela nagrado ALUO UL za posebne dosežke. Leta 2021 pa je bila nominirana za nagrado skupine OHO. Imela je več samostojnih razstav, sodelovala pa je tudi na mnogih skupinskih razstavah v Avstriji, Belgiji, Nemčiji, Turčiji, na Poljskem, Madžarskem in v Sloveniji. Leta 2023 se je udeležila dveh mednarodnih umetniških rezidenčnih programov v tujini: v sklopu Mediteranskega bienala v Izmirju in v okviru festivala Videopark v Užicah.

¹ Pri projektu *Reminiscence zavetja II* so sodelovali: Vrtec Jelka, enota Palčki, Ljubljana (2019); Vrtec Tezno, enota Lupinica, Maribor (2021); Vrtec Ivana Glinška, enota Kosarjeva, skupina Maline, Maribor (2021); Vrtec Škofja Loka, enota Najdihojca, skupina Srček, in enota Kamnitnik, skupina Zvonček (2025).